

การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน *

Local Resources Management by Tourism Innovation for Sustainability of Community Based Tourism

ยุทธการ ไวยอาภา, กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร, มนสิชา อินทจักร, เกวลิน หนูสุทธิ,
วัลย์ลดา ถาวรมงคลกิจ, และเทพ ประมินทร์ พงษ์พานิช

Yutthakarn Waiapha, Kavinrath Attawongchayakorn, Monsicha Inthajak,

Kewalin Noosut, Valailada Tavonmongkolkij, and Thep Paulamin Phongparnich

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Tourism Development, Maejo University

Corresponding Author, Email: kavinrathmju@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว
2) ศึกษานวัตกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และ 3) เพื่อนำ
นวัตกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการวิจัย
แบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ
แบบประเมิน แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย ตลอดจนแบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์
กึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมกลุ่มการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยโป่ง จำนวน 19 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจาก
คุณสมบัติผู้นำชุมชน และมีประสบการณ์การทำงานในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยโป่ง

* ได้รับความเห็นชอบ: 21 เมษายน 2566; แก้ไขบทความ: 15 สิงหาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 17 สิงหาคม 2566

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินด้วยสถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรในชุมชนบ้านห้วยโป่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ 1) เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติภายในป่าชุมชน จำนวน 2 เส้นทาง ประกอบด้วย เส้นทางเดินป่าเลียบริมน้ำ มีศักยภาพมากที่สุดในการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน (\bar{X} = 4.30) ส่วนเส้นทางเดินป่าเลียบสันตอย มีศักยภาพมากที่สุดในด้านความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว (\bar{X} = 4.50) และการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น (\bar{X} = 4.30) 2) ลานกางเต็นท์ของชุมชนห้วยโป่ง มีศักยภาพมากที่สุดในด้านความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว (\bar{X} = 4.50) ส่วนผลการศึกษานวัตกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และการนำนวัตกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยโป่งผ่านกระบวนการออกแบบความคิดร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่ได้ คือ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) รูปแบบกิจกรรมนำเที่ยวเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยการใช้บรรยายจากผู้สื่อความหมายท้องถิ่นประกอบกับการใช้ QR Code เพื่อแสดงข้อมูลทรัพยากรป่าชุมชน จากฐานข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ 2) การจัดงานเทศกาลลมหัสจรรย์แห่งเข็วรา 3) กิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน; ทรัพยากรการท่องเที่ยว; ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research are to 1) study the potential of local resources in tourism management, 2) study innovative approaches for developing suitable tourism destinations within the community context, and 3) apply innovative tourism development strategies to promote community based sustainable tourism. The research is a mixed method research combining qualitative and quantitative research approaches. The tools used for the research include assessments, recordings of focus group, surveys, and semi structured

interviews to collect in-depth data. The target group consists of 19 community members who participate in the community-based tourism group in Ban Huai Pong. The selection criteria include leadership abilities within the community and previous experience in community-based tourism group. The data collected through assessments are analyzed using descriptive statistics, while data from surveys, interviews, and sub-group meetings be analyzed using content analysis.

The results presented that resources in Ban Huai Pong community that had development potential to accommodate tourists include 1) two routes of natural trail in the community forest, such as; trekking trails along the river, including the heel of the forest trail along the river, which has the highest potential to create careers and income for the community (\bar{x} = 4.30), as the hiking trails along the ridge have the highest potential in terms of identity, uniqueness and specific tourism value (\bar{x} = 4.50) also it is a recreational area in the local community. (\bar{x} = 4.30), and 2) Huai Pong Community's campsite has the highest potential in terms of uniqueness and specific tourism value (\bar{x} = 4.50). The results of the study on innovative approaches for developing suitable tourism destinations within the community context and the application of these innovations in developing community-based tourism activities in Ban Huai Pong are as follows; 1) tourism activities on natural trails, which has two routes such as hiking trails along the river and hiking trails along the ridge. Tourism activities are mostly presented together with the use of QR Code for tourists to scan and get clear information in an accurate and reliable database 2) the miracle festival of fungus 3) The activity of pitching tent on the campsite for tourists.

Keywords: community-based tourism; tourism resources; potential of tourist attractions

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของหลาย ๆ ประเทศ มีการเติบโตขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง มีการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อันเป็นผลจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี ด้านคมนาคม และโทรคมนาคม (วารสารธรรมสาร, 2553) ในปี พ.ศ. 2561 ก่อนเกิดวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศถึง 1.83 ล้านล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2562) รายได้เหล่านี้มีส่วนสำคัญในการหมุนเวียนสู่ระบบเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ในปัจจุบันการท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากนี้ภาคการท่องเที่ยวยังนับเป็นภาคที่ขีดหน้าอุตสาหกรรมเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นแหล่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การท่องเที่ยวได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นสำหรับประเทศไทย ซึ่งไม่เพียงแต่นำผลประโยชน์มาในรูปของรายได้ เงินตราต่างประเทศ และการจ้างงานเท่านั้น หากการเดินทางที่เพิ่มมากขึ้นของผู้คน จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอีกด้วย การท่องเที่ยวจึงเป็นช่องทางสำหรับการแลกเปลี่ยนทางความรู้ และประสบการณ์ในรูปแบบของการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการระหว่างประเทศ (มังสรรพ์ ขาวสะอาด, 2554)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism – CBT) เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันต้องตระหนักกับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญ และเป็นกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2562) ดังเห็นได้จากจากนโยบายของภาครัฐที่ต้องการให้เศรษฐกิจฐานรากเป็นตัวขับเคลื่อนประเทศ และต้องการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน ดังนั้นการท่องเที่ยวชุมชนจึงเป็นการกระจายรายได้ให้ไปถึงมือ

ชาวบ้านได้โดยตรง ซึ่งจากการศึกษาของ ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน (2562) พบว่าการท่องเที่ยวชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เห็นได้จากอัตราการจ้างแรงงานท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ ในปี พ.ศ. 2560 ธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) มีการจ้างงานท้องถิ่นในอัตราสูงถึงร้อยละ 62.46 เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.96 จากปี พ.ศ. 2559

นอกจากนี้ ผลการสำรวจเมื่อต้นปี พ.ศ. 2560 พบว่าชุมชนในประเทศไทยที่ทำเรื่องการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาบริหารจัดการมีจำนวน 264 ชุมชน แยกออกเป็นภาคเหนือ 82 ชุมชน ภาคอีสาน 57 ชุมชน ภาคกลาง 62 ชุมชน และภาคใต้ 63 ชุมชน โดยจังหวัดที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุดคือ เชียงใหม่ 32 ชุมชน รองลงมาคือ สตูล 14 ชุมชน และเชียงรายกับชุมพรจำนวนเท่ากันคือ 12 ชุมชน (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) จากผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในภาคเหนือมีอัตราการเติบโตมากที่สุดในประเทศไทย สำหรับชุมชนห้วยโป่งเป็นหนึ่งในชุมชนที่เพิ่งริเริ่มบริหารจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนแห่งนี้ตั้งอยู่ในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน บริบทชุมชนเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กที่แทรกตัวอยู่ระหว่างหุบเขา หมู่บ้านแห่งนี้มีทั้งหมด 136 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 399 คน วิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นเกษตรกรรมแบบยังชีพที่ดูเรียบง่าย อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สมบูรณ์ของป่าลุ่มน้ำวาง และมีเส้นทางเชื่อมโยงไปยังอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

ดังนั้น จึงถือได้ว่าชุมชนห้วยโป่งเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลาย ควรค่าแก่การบูรณาการให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มคุณค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน แต่จากการศึกษาในระยะที่ผ่านมาพบว่า ผลประโยชน์กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่เกิดการกระจายตัวไปในชุมชนมากนัก และมีปัจจัยภายนอกเข้ามากระทบความเป็นอยู่มากมาย ประกอบกับชุมชนยังขาดศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยโป่งจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากทรัพยากรท้องถิ่น คือ สิ่งสำคัญในการพัฒนา เป็นหัวใจหลักที่จะให้กิจกรรมการท่องเที่ยวดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันวงจรการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก็มีข้อจำกัดในการพัฒนา ดังที่ พันธุ์อาจ ชัยรัตน์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมี 6 ระยะ ได้แก่ ระยะการสำรวจ (Exploration) ระยะที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการ

พัฒนา (Involvement) ระยะการพัฒนา (Development) ระยะติดตลาด (Consolidation) ระยะอิมิตัว (Stagnation) และระยะเสื่อมความนิยม (Decline) ในการพัฒนาช่วงแรก การท่องเที่ยวที่มีประโยชน์มาสู่พื้นที่ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ และสังคม แต่ถ้าหากไม่มีการพัฒนา ปรุปรุ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ก็จะมีโอกาสเข้าสู่ภาวะอิมิตัว และเสื่อมความนิยมในที่สุด ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ ทรัพยากรท้องถิ่น และนวัตกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการติดปีกให้ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดการพัฒนารท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงนำมาสู่คำถามการวิจัยว่า ศักยภาพทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับใด นวัตกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนควรเป็นอย่างไร และชุมชนสามารถนำนวัตกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างไร จากสมมติฐานที่ว่าทรัพยากรท้องถิ่น และนวัตกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอันจะนำชุมชนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษานวัตกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน
3. เพื่อนำนวัตกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในชุมชนห้วยโป่ง ตำบลแม่วิน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีเหตุผลในการเลือกพื้นที่มี 2 ประการ คือ

1.1 จากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น พบว่าชุมชนห้วยโป่งตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำวาง ในระยะที่ผ่านมามีกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นขี่ช้าง ล่องแพ และได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่แห่งนี้ตลอดทั้งปี

1.2 เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ ส่งผลให้แนวโน้มในอนาคตมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวไม่เป็นที่พึงปรารถนา และไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่าที่ควรจะเป็น

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้มีหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ ประชาชนในชุมชนห้วยโป่ง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 136 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่วิน, 2565)

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกชุมชนที่สนใจเข้าร่วมกลุ่มการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านห้วยโป่ง จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผู้นำกลุ่มจำนวน 4 คน และผู้เข้าร่วมกลุ่มการท่องเที่ยวจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากคุณสมบัติผู้นำชุมชน และมีประสบการณ์การทำงานในกลุ่มการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านห้วยโป่ง เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเกี่ยวข้องกับการให้บริการท่องเที่ยวของชุมชนโดยตรง

3. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนห้วยโป่ง รวมถึงสภาพปัญหา และความต้องการของสมาชิกชุมชนในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

3.2 แบบประเมินศักยภาพ ในการวิเคราะห์ศักยภาพ คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว จากการประยุกต์ใช้แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ลักษณะคำถามเป็นการประมาณค่าแบบให้ค่า (Likert Scale) จำแนกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีประเด็นศึกษาครอบคลุมดังนี้

- 3.2.1 ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก
- 3.2.2 ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมเยือน
- 3.2.3 ความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว
- 3.2.4 ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว
- 3.2.5 การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน
- 3.2.6 การเสริมสร้างความสามัคคีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
- 3.2.7 การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภค

3.2.8 การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

3.2.9 คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้

3.2.10 การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น

3.3 แบบบันทึกการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยโป่ง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การเข้าใจปัญหา (Empathize) และกำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) เป็นการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ เข้าใจปัญหา และความต้องการของชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผู้นำกลุ่มจำนวน 4 คน และผู้เข้าร่วมกลุ่มการท่องเที่ยวจำนวน 12 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การระดมความคิด (Ideate) เป็นการระดมสมอง และเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- การสำรวจทรัพยากร คณะผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 19 คน สำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการสำรวจเป็นเครื่องมือในการวิจัย หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

- การประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้ประเมินคือ ผู้เข้าร่วมกลุ่มการท่องเที่ยวจำนวน 12 คน และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งการคัดเลือกนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และมัคคุเทศก์ คัดเลือกโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และมัคคุเทศก์ที่มีประสบการณ์นำเที่ยวเดินป่าในเขตอำเภอแม่วางเท่านั้น หลังจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- ร่วมกันออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนห้วยโป่งที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างต้นแบบที่เลือก (Prototype) และทดสอบ (Test) เป็นกระบวนการทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยโป่งที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ในรูปแบบการจัด familiarization Trip ทดลองเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยโป่ง สามารถจำแนกออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ป่าชุมชน และ 2) ลานกางเต็นท์ หลังจากได้ทำการประเมินศักยภาพ 10 ตัวชี้วัด ผลการประเมินปรากฏ ดังนี้

1.1 ป่าชุมชน

ผลการประเมินศักยภาพเส้นทางเดินป่าเลียบลำน้ำพบว่า เป็นเส้นทางที่มีศักยภาพมากที่สุดในการสร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ชุมชน ($\bar{X}=4.30$) และมีศักยภาพในระดับมาก ในด้านความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.20$) การเสริมสร้างความสามัคคี ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.20$) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.20$) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}=4.00$) มีความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.90$) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภค ($\bar{X}=3.80$) และคุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.80$) อย่างไรก็ตามเนื่องจากชุมชนยังไม่ได้มีการจัดการท่องเที่ยวจึงส่งผลให้ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของพื้นที่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.40$) และการที่นักท่องเที่ยวยังไม่ทราบว่ามีเส้นทางเดินป่าในเส้นทางนี้จึงทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเดินป่า ส่งผลให้ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.00$)

ผลการประเมินศักยภาพของเส้นทางเดินป่าเลียบสันดอยพบว่า เส้นทางเดินป่าเลียบสันดอยมีศักยภาพมากที่สุดในด้านความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.50$) และการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}=4.30$) นอกจากนี้ยังพบว่าเส้นทางเดินป่าเลียบสันดอยมีศักยภาพมากในมิติของอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.20$) มีคุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.20$) เส้นทางมีความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.10$) มีศักยภาพในการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน ($\bar{X}=4.10$) อีกทั้งยังมีศักยภาพมากในมิติของการเสริมสร้างความสามัคคีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ($\bar{X}=3.70$) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภค ($\bar{X}=3.90$) อย่างไรก็ตามเนื่องจากชุมชนยังไม่ได้มีการจัดการท่องเที่ยวจึงส่งผลให้ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของพื้นที่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.50$) และการที่นักท่องเที่ยวยังไม่ทราบว่ามีเส้นทางเดินป่าในเส้นทางนี้จึงทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเดินป่า ส่งผลให้ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.00$)

1.2 ลานกางเต็นท์

ผลการประเมินศักยภาพลานกางเต็นท์ของชุมชนห้วยโป่งพบว่า ลานกางเต็นท์มีศักยภาพมากที่สุดในด้านความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.50$) มีศักยภาพในการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}=4.40$) มีศักยภาพในการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน ($\bar{X}=4.30$) และการสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณสุขโรค ($\bar{X}=4.30$) นอกจากนี้ลานกางเต็นท์ยังมีศักยภาพในระดับมากในด้านการเสริมสร้างความสามัคคีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.10$) มีความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.90$) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.80$) มีคุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.80$) ทั้งนี้ เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้มีการจัดการท่องเที่ยวจึงส่งผลให้ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของพื้นที่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.50$) และชุมชนยังไม่ได้พัฒนาลานกางเต็นท์เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการจึงส่งผลให้ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.00$)

2. นวัตกรรมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน

นวัตกรรมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนห้วยโป่งนั้น คือ การนำกระบวนการออกแบบแนวคิด (Design Thinking) มาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเข้าใจปัญหา (Empathize) และกำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) ในขั้นตอนนี้พบว่า ชุมชนมีความต้องการในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชนมาใช้ในการให้บริการท่องเที่ยว โดยมุ่งหวังให้เกิดรายได้เสริม ซึ่งพบว่ากิจกรรมที่มีอยู่ และมีศักยภาพในการพัฒนามีดังนี้

- เส้นทางท่องเที่ยวเดินป่า 2 เส้นทาง ประกอบด้วย 1) เส้นทางเดินป่าเลียบสันดอย ซึ่งสามารถจัดงานเทศกาล (Event) เส้นทางเก็บเห็ด หรืองานเทศกาลมหัศจรรย์แห่งเชื้อราได้ และ 2) เส้นทางเดินป่าเลียบบริมน้ำ เส้นทางนี้เป็นเส้นทางคูกุขนานเส้นทางเดินป่าจากบ้านห้วยหอยไปยังน้ำตกห้วยหอย เลียบบริมน้ำที่ไหลตลอดปี

- ลานกางเต็นท์ เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมกางเต็นท์มาเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยการบริหารจัดการของเจ้าของซึ่งเป็นสมาชิกชุมชน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามากางเต็นท์โดยจองผ่านบริษัทนำเที่ยวในช่วงฤดูหนาว (เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์)

ขั้นตอนที่ 2 การระดมความคิด (Ideate) การออกแบบการแก้ไขปัญหาพัฒนาพื้นที่ด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ ระดมสมอง (Share Idea) เปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในส่วนนี้ชุมชนได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ผลลัพธ์ที่ได้จากการระดมความคิด คือ กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนห้วยโป่ง ประกอบด้วย 1) กิจกรรมนำเที่ยวเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 2) การจัดงานเทศกาลมหัศจรรย์แห่งเขื่อนรา 3) กิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 สร้างต้นแบบที่เลือก (Prototype) และทดสอบ (Test) ในขั้นตอนนี้ได้เปลี่ยนแนวคิดให้เป็นรูปธรรม นำกิจกรรมที่ออกแบบไปทดลองใช้ในพื้นที่ ซึ่งได้ทำการทดลองเส้นทางเดินป่าและกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ในทุกขั้นตอนให้ความสำคัญกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเกิดรายได้และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. ผลการนำนวัตกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ผลการนำนวัตกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้นวัตกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ กิจกรรมนำเที่ยวเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และกิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ดังนั้น กิจกรรมนำเที่ยวเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และกิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยวควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ซึ่งผลการศึกษาสามารถจำแนกออกเป็นรายละเอียด ดังนี้

3.1 กิจกรรมนำเที่ยวเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

การจัดกิจกรรมการนำเที่ยวได้เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติทั้ง 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเลียบริมน้ำ และเส้นทางเลียบบันตอย ได้นำ QR Code มาเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว โดยรูปแบบการนำเที่ยวจะเป็นรูปแบบการบรรยายประกอบการใช้ QR Code ให้นักท่องเที่ยวได้สแกน เพื่อรับข้อมูลรายละเอียดทรัพยากรจากฐานข้อมูลที่มีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือ

3.2 กิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนห้วยโป่ง ซึ่งมีความเห็นว่า พื้นที่

ลานกางเต็นท์มีทิวทัศน์ที่สวยงาม มีพื้นที่กว้างขวาง สามารถรองรับกิจกรรมการกางเต็นท์ได้ โดยมีพื้นที่กางเต็นท์จำนวน 2 จุด จุดแรกมีพื้นที่สำหรับการประกอบกิจกรรม 4,000 ตารางเมตร พื้นที่อยู่ในช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการระดับ R หรือพื้นที่ชนบท สามารถรองรับเต็นท์ขนาด 3 คน นอนได้จำนวน 333 หลัง จุดที่สองห่างจากจุดแรกประมาณ 50 เมตร มีพื้นที่ประกอบกิจกรรม 3,200 ตารางเมตร พื้นที่อยู่ในช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการระดับ R หรือพื้นที่ชนบท สามารถรองรับเต็นท์ขนาด 3 คนนอนได้จำนวน 266 หลัง ทั้งนี้ ลานกางเต็นท์จุดที่ 2 สามารถขยายพื้นที่เพิ่มเติม

3.3 การพัฒนาระบบสื่อความหมายในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนโดยใช้นวัตกรรม

การพัฒนาระบบสื่อความหมาย ได้พัฒนาภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ โดยจะไม่มีการติดตั้งป้ายสื่อความหมายอันเป็นการรบกวนพื้นที่เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ซึ่งได้ให้ความสำคัญของ “ผู้สื่อความหมาย” ทำการถ่ายทอด และใช้เทคโนโลยี QR Code ในการสื่อความหมาย และถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายจะเป็นนักเรียน นักศึกษา ฉะนั้นจึงให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านผ่านการถ่ายทอดบอกเล่าผ่านผู้สื่อความหมายท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการใช้ QR Code โดยให้นักท่องเที่ยวได้สแกน QR Code เพื่อศึกษารายละเอียดพรรณไม้ในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลพรรณไม้ที่มีความน่าเชื่อถือ ได้แก่ ฐานข้อมูลองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ฐานข้อมูลโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และฐานข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการพืชเศรษฐกิจ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน ด้วยนวัตกรรมบริหารจัดการ มีข้อค้นพบว่าทรัพยากรในชุมชนบ้านห้วยโป่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนักเรียน นักศึกษา คือ เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติภายในป่าชุมชน และลานกางเต็นท์ โดยเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติทั้ง 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเดินป่าเลียบลำน้ำ และเส้นทางเดินป่าเลียบสันดอย มีศักยภาพมากที่สุดในการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน มีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว และการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/

นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น เนื่องด้วยบริบทชุมชนที่มีความโดดเด่นในเรื่องทำเลที่ตั้ง และสภาพภูมิประเทศเป็นดอยสูงชัน ห้อมล้อมไปด้วยภูเขา มีทรัพยากรป่าไม้หลายหลายชนิดพันธุ์ เหมาะแก่การพัฒนาเป็นเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เพื่อการเรียนรู้ และถ่ายทอดคุณค่าของ ทรัพยากรป่าไม้ที่ควรอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สืบไป ในทำนองเดียวกันพบว่าลานกางเต็นท์เป็น ทรัพยากรที่มีศักยภาพมากที่สุดในด้านความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว เป็นแหล่ง พักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น มีศักยภาพในการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ ชุมชน และการสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภค ดังนั้นผลการประเมินศักยภาพ ของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนจึงสะท้อนให้เห็นว่าสามารถช่วย ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวภายในชุมชนได้ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทรัพยากรของตนเองอันจะนำไปสู่ความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ และยัง สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป ดังที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์ และ ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ใช่การท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มุ่ง เสนอขายสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวอย่างเดียว หากยังมุ่งประสาน ผลประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย สอดคล้องกับ ทฤษฎีความจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบไม่สมดุล (Unbalanced Growth theory) ซึ่งว่า ด้วยเรื่องการเลือกลงทุนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ที่สุด ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันและชักจูงให้กิจกรรมอื่น ๆ ตามมา เฉกเช่นมิติการท่องเที่ยวที่การ ท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน (Pro-poor Tourism) (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551)

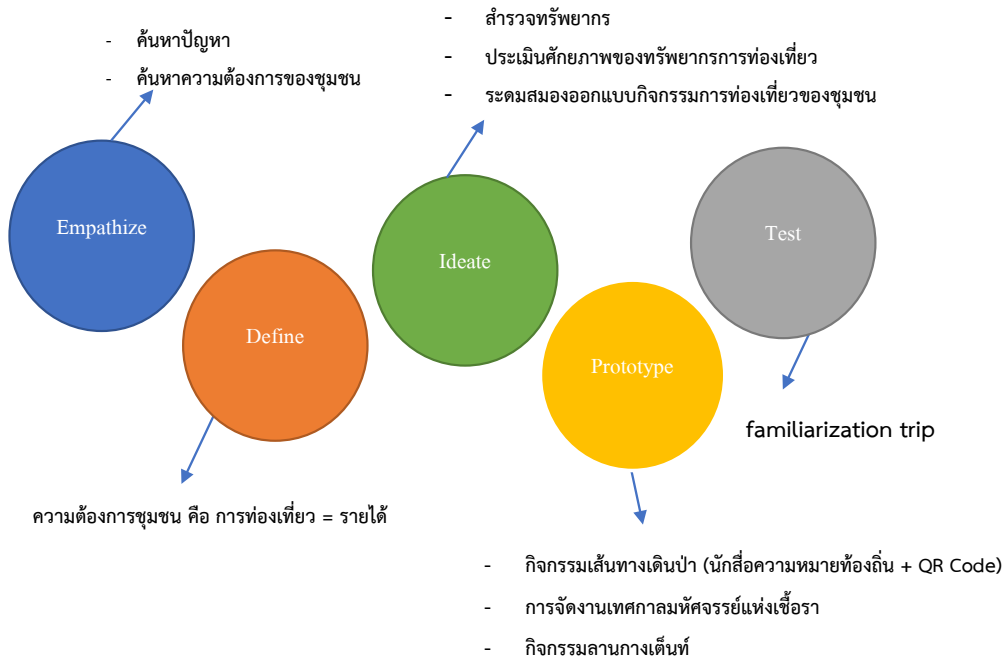
2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยโป่ง 2 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมนำเที่ยวเส้นทางเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเลียบริมน้ำ และเส้นทางเลียบบ้านดอย โดยรูปแบบ กิจกรรมการนำเที่ยวจะเป็นรูปแบบการบรรยายประกอบการใช้ QR Code ให้นักท่องเที่ยวได้ สแกนเพื่อรับข้อมูลรายละเอียดทรัพยากรจากฐานข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ 2) กิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว ผลจากการทดลองจัดกิจกรรมนำเที่ยว Familiarization Trip (FAM Trip) พบว่าผู้นำเที่ยวท้องถิ่นจำนวน 12 คน ในภาพรวมสามารถ

ถ่ายทอดความรู้ด้านพรรณไม้ได้ในระดับดี เนื่องจากผู้นำเที่ยวท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติในการเป็นมัคคุเทศก์ที่มีประสบการณ์นำเที่ยวเดินป่าในเขตอำเภอแม่วางเท่านั้น จึงเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญในการนำทาง พร้อมถ่ายทอดความรู้ด้านพรรณไม้ในเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติได้เป็นอย่างดี สำหรับกิจกรรมลานกางเต็นท์มีความปลอดภัยจากสัตว์อันตรายมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่พบว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ ความลาดชันของลานกางเต็นท์ที่มีความเหมาะสม จุดกางเต็นท์แต่ละจุดเป็นพื้นที่ราบ พื้นที่มีความกว้างขวาง มีความสามารถในการรองรับการกางเต็นท์จำนวนมาก ความมั่นคงของพื้นที่ในการกางเต็นท์ สภาพอากาศในจุดลานกางเต็นท์ไม่ร้อนจนเกินไปในเวลากลางวัน มีที่จอดรถเพียงพอ การปราศจากเสียงรบกวน มีถึงชยะเพียงพอ และมีแสงสว่างส่วนกลางในเวลากลางคืน เหมาะสมแก่การพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชมศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชน (กรมป่าไม้, 2546) นอกจากนี้การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนมีความสอดคล้องกับหลักการแหล่งท่องเที่ยวคุณค่าสูง ดังที่ พิจาริณี โล่ห์ชัยกุล (2555) ได้อธิบายไว้ว่า การทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับวิถีชีวิตที่แท้จริง และรู้ได้ถึงเอกลักษณ์ความแตกต่างกันของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีลักษณะทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกัน เป็นวิธีการนำเสนอที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และเกิดความประทับใจถึงคุณค่าเอกลักษณ์ พร้อมทั้งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้เป็นอย่างดี นอกจากการนำเสนอความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว การเพิ่มเติมคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวโดยผ่านเรื่องราวการบอกเล่าของผู้คนในชุมชนถึงความเป็นมาของเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่จะยิ่งเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้มากยิ่งขึ้น

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1. การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยโป่ง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัจจุบันพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับนโยบาย และการวางแผนในมิติของการจัดการความเสี่ยง และภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการ

2.1 นอกจากเส้นทางเดินป่า งานกิจกรรมเทศกาล และลานกางเต็นท์ที่มีศักยภาพแล้ว วิถีชีวิตชุมชนในมิติของการเกษตรยังเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ ในอนาคตควรมีการพัฒนากิจกรรม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสานการเรียนรู้วิถีเกษตรชุมชนเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติที่สนใจการปลูก ดูแลและเก็บเกี่ยวพืชไร่ ไม้ผล และพืชผักสวนครัว

2.2 ชุมชน ควรมีการส่งเสริมการสร้างข้อตกลงความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่ของตนมากขึ้น รวมทั้งร่วมกันพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตามที่มีการออกแบบวางแผนไว้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณค่าสูง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในมิติของการพัฒนาขีดความสามารถของนักสื่อความหมายท้องถิ่นในระดับมาตรฐานหรือจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เฉพาะทางแก่นักสื่อความหมายท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

3.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการวิจัยเฉพาะพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยโป่ง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปสามารถขยายผลการศึกษาไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงได้

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2562). สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2561.

สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/500>

กรมป่าไม้. (2546). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตาย*. กรุงเทพฯ:

ซี.พี.บุ๊ค สแตนดาร์ด.

พันธุ่อจ ชัยรัตน์. (2562). *INNOVATION ... Making Creativity into Value Reality*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

พิจาริณี โลชัยยะกุล. (2555). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าสูง และสร้าง

ผลกระทบทางลบต่ำ. สืบค้นจาก [www.etatjournal.com/web/menu-read-web-](http://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-tatjournal?catid=0&id=449)

[tatjournal?catid=0&id=449](http://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-tatjournal?catid=0&id=449)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์. (2551). *เอกสารการสอนเศรษฐศาสตร์มหภาค*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. (2554). *การท่องเที่ยวไทย จากนโยบายสู่รากหญ้า*. เชียงใหม่: ล็อคอิน ดีไซน์เวิร์ค.

วรภรณ์ ดวงแสง. (2553). *ผลกระทบและการปรับตัวของครัวเรือนในพื้นที่การท่องเที่ยว*

หนาแน่น: กรณีศึกษาอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2562). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ:

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.

ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2562). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ

และเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน.

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่วิน. (2565). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน ตำบลแม่วิน อำเภอ*

แม่วียง จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นจาก <http://www.maewin.net/index.php?lang>

=&ge=view_menu&gen_lang=190312120215